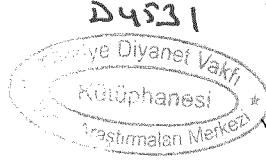

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

01 Aralık 2021

ESKİŞEHİR BOZKIRINDAN BALKANLARA AÇILAN BİR GÜL: ŞÜCAEDDİN VELİ

KEMAL RAMAZAN HAYKIRAN^{1*}

Şeyh Şücaeddin yaşadığı dönemde sadece Anadolu'da değil Balkanlarda da oldukça tesirli bir mutasavvıf olmuştur. Anadolu'nun birçok değişik yerinde görüldüğü gibi Balkanların da pek çok köşesinde Şücaeddin Veli Hazretlerine izafe edilen tekkeler ve bunlara bağlı olarak gelişen köyler bulunmaktadır.

Şahabenin büyüklerinden Ukkâşe Bin Misyân (RA)'ın bir gaza esnasında kılıcının kırılması üzerine bir hurma dalını kopararak gazaya devam ettiği ve onun bu gayreti üzerine hem zaferin mukadder olduğu hem de İki Cihan Serveri'nden de iltifatlara mahzar olduğu bilinir. Gücün silahta, parada değil adalet, doğruluk ve Hak'ta olduğunu gösteren bu olaya izafen Pir-i Türkistan Hoca Ahmed Yesevî'nin bir tahta kılıç taşıdığı ve halifelerine de birer tahta kılıç verdiği, böylece Türkmen dervişler arasında tahta kılıç taşıma geleneğinin ortaya çıktığı görülmektedir. İşte böyle bir tahta kılıcı taşıyan dervişlerden biri de Eskişehir'de medfun olan Şücaeddin Veli Hazretleridir. Her ne kadar bazı sözlü kaynaklar onu Babaîler isyanına öncülük eden Baba İlyas olduğunu ve İmam

Rıza'nın soyundan geldiğini dillendirmiş olsalar da tarihî kaynakların şahitliğinde Şücaeddin Veli'nin XV. yüzyılda yaşadığı anlaşılmaktadır.

XV. yüzyılın önemli sufilere arasında sayılan Şeyh Şücaeddin Veli hakkındaki bilgilerin büyük çoğunluğu XV. yüzyılda yazılan *Vilâyetnâme-i Şeyh Şücaeddin* isimli esere dayanmaktadır. Hem zikredilen kendi *Vilâyetnâme'si* hem de çağdaşı bir başka eser olan *Vilâyetnâme-i Otman Baba*'daki bilgiler birbirlerini doğrulamakta ve Şücaeddin Veli'nin XIV. yüzyılın sonları ile XV. yüzyıl başlarında yaşadığı ortaya çıkmaktadır. Bazı tasavvufî kaynaklar onun Orhan Gazi Dönemi'nde yaşadığını ileri sürse de daha sarîh olan ve Şücaeddin Veli hakkında daha ayrıntılı bilgiler veren yukarıdaki eserlerle mukayese edildiğinde bu bilginin şüpheliği ortaya çıkmaktadır. Tarihî kaynakların Şücaeddin Veli'den ilk defa Yıldırım Bayezid Dönemi'nin sonlarına doğru

1* Dr. Öğr. Üyesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü

Tarihî kaynakların Şücaeddin Veli'den ilk defa Yıldırım Bayezid Dönemi'nin sonlarına doğru bahsettiği görülmektedir. Ondan ilk bahseden kaynak olan *Vilâyetnâme-i Otman Baba*, Timur'un Anadolu'ya ulaştığında maiyetindeki emir ve komutanları ile birlikte kendisini ziyaret ettiklerinden söz etmektedir. Bu ziyaret ile ilgili verilen ayrıntılara göre Emir Timur, tekkesine yüklü miktarda bağışta bulunmak istemiş fakat Şücaeddin Veli Hazretleri bunu reddetmiştir.

bahsettiği görülmektedir. Ondan ilk bahseden kaynak olan *Vilâyetnâme-i Otman Baba*, Timur'un Anadolu'ya ulaştığında maiyetindeki emir ve komutanları ile birlikte kendisini ziyaret ettiklerinden söz etmektedir. Bu ziyaret ile ilgili verilen ayrıntılara göre Emir Timur, tekkesine yüklü miktarda bağışta bulunmak istemiş fakat Şücaeddin Veli Hazretleri bunu reddetmiştir. Halk arasında anlatılagelen bir menkıbeye göre ise Şücaeddin Veli, Emir Timur'dan Anadolu'yu hemen terk etmesini istemiştir. Bu anlatı Şücaeddin Veli'nin gerek Anadolu'da gerekse Timur'un geldiği Türkistan çevresinde ne kadar tanınmış ve etkisi olan bir zat olduğunu göstermesi açısından önem taşımaktadır. Verdiği bilgiler açısından menakıbnâmeler içinde ayrı bir yere sahip olan *Vilâyetnâme-i Otman Baba*'da da Şücaeddin Veli'nin Timur ile irtibatından bahsetmekte ve Timur'un Anadolu'yu terk etmesinde Şücaeddin Veli'nin etkisi olduğundan söz edilmektedir. Bu anlatı Şücaeddin Veli'nin yaşadığı muhitte ne denli geniş bir etkiye sahip olduğunu açıkça göstermektedir. Şücaeddin Veli'nin Timur ile ilgili anlatılarına kendi vilâyetnâmesinde rastlanılmamaktadır. Bu durumda bu hikâyeyi tıpkı Emir Sultan Hazretleri'nin Timur ile olan anlatıları gibi halk tahayyülünde oluşup menakıplara yansıyan anlatılar olarak düşünmek gerekmektedir. Zira Timur'un Anadolu'da hangi koşullar altında bulunduğu ve ne şekilde ayrıldığına dair net tarihî bilgilere sahip olduğumuz için bu nevi anlatıların tümünün tahayyülî anlatılar olduğu söylenebilir. Tahayyülî

anlatımlarda dahi Timur karşında etkin bir konuma yerleştirilmiş olması Şücaeddin Veli'nin devrindeki etkisi ve tanınırlığını göstermesi açısından büyük bir öneme sahiptir.

Tarihî kişiliğine bakıldığında Şücaeddin Veli'nin Osmanlı tarihinde Çelebi Mehmed ve II. Murad dönemlerinde etkin bir mutasavvıf olduğu görülmektedir. Devrinde anlatılan pek çok menakıp onun Osmanlı devlet erkânı ile olan yakın ilişkilerini ve Osmanlı Devleti üzerindeki tesirini açıkça ortaya koymaktadır. Şücaeddin Veli'nin yaşadığı Eskişehir, Osmanlıların hem kurulduğu hem de Anadolu'ya doğru yayıldığı kritik bir coğrafyaya tekabül etmekteydi. Osmanlıların Kuruluş Dönemi'nde sufi zümrelerinin ne kadar hayati bir rol oynadıkları göz önünde tutulduğunda Eskişehir gibi Osmanlıların Anadolu birliği kurması açısından kritik öneme sahip bir muhitte yaşıyor olması Şücaeddin Veli Hazretlerinin taşıdığı önemi daha da arttırmaktaydı.

Dönemi aydınlatan tarihî kaynaklardan açıkça anlaşıldığına göre Şücaeddin Veli Hazretleri, Eskişehir'in Seyitgazi ilçesinde yaşamış ve faaliyetlerini buradan yürütmüştür. Seyitgazi merkez olmak üzere Anadolu'nun batı kısmında derin bir etki oluşturan Şücaeddin Veli'nin Bursa, Kütahya, Ankara ve Manisa dolaylarında da dolaştığı; buralarda da irşad faaliyetlerini yürüttüğü anlaşılmaktadır. Kendi adını taşıyan vilâyetnâmesinde onun hikâyesine çobanlılığı ile başlanması Haşim Şahin'in değerlendirmesi